

Hybridin työn monet kasvot: Tehokkuuden, yhteisöllisyyden ja luovuuden leikkauspisteillä

Työsuojelurahaston hankenumero #240441

Tämän post doc -tutkimus tutki hybridin työn tilojen, työtapojen ja yhteisöllisen kiinnittymisen muutoksia tavoitteenaan kehittää vaihtoehtoisia tapoja luoda yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys ymmärretään tässä tutkimuksessa laajasti myös muita kuin inhimillisiä toisia koskevaksi. Kahdessa ensimmäisessä osatutkimuksessa käytettiin aineistona hybrideiltä työntekijöiltä (N=45) kerättyä haastattelu- ja valokuva-aineistoa. Kolmannessa osatutkimuksessa haastatteluaineistoa verrattiin noin 15 vuotta sitten saaristossa tehtyjen yhteisöllisten etätyökokeilujen pohjalta tehtyyn väitöskirjaan hybridin työn muutosten selvittämiseksi.

Hankkeen ensimmäisessä osatutkimuksessa paneuduttiin fenomenologisen ja antropologisen menetelmän avulla siihen, kuinka hybridit työntekijät itse näkevät omat työtilansa ja miten ne vaikuttavat heidän työprosesseihinsa. Tutkimus nostaa esiin erityisesti uusia ja aiemmin tuntemattomia tapoja käyttää etätyön tilaa. Aineiston analyysi näytti, että etätyö on käytännössä monitilaista. Hybridin työn tekniset järjestelyt ovat usein kevyitä ja liikkuvia ja sekoittuvat kodin muihin tiloihin. Työ seuraa mutkattomasti tiloja vaihtavaa työntekijää tämän navigoidessa kehollisesti työn ja yksityiselämän välimaastossa. Erilaisten sosiaalisten maailmojen risteäminen tilassa voi olla jopa luova resurssi työssä, sillä sen avulla vältetään ajattelun kaavamaisuudesta ja rutinoitumista. Työntekijät saattavat tietoisesti hakeutua tällaisiin välitiloihin tuodakseen työhönsä vaihtelua ja tukeakseen vireystilaansa.

Hankkeen toisessa osatutkimuksessa tarkasteltiin etätyön tilankäytön yhteyttä tapoihin kommunikoida työpaikan kanssa. Analyysi hyödynsi weberiläistä ideaalityyppianalyysiä. Osatutkimuksessa löydettiin neljä erilaista tilankäyttäjätyyppiä, jotka vapaasti suomennettuna ovat ”tekniset paikassa pysyjät”, ”käytännölliset liikkujat”, ”esteettiset pesänluojat” sekä ”mentaaliset nomadit”. Tyypit ovat menetelmällisesti heuristisia eli tulkitsevia. Näistä ainoastaan ensimmäinen tyyppi pyrkii tekemään etätyötä pääpiirteissään kuin olisi työnantajan toimistolla. Muut tyypit suhtautuvat työn, perheen ja yksityiselämän erotteluihin vapaammin. Toinen tyyppi pyrkii pysymään fyysisesti aktiivisena ja toiminnallisena työtä tehdessään. Kolmas tyyppi tukeutuu etätyötilaan emotionaalisenä ja esteettisenä tukikohtana vastapainona työn hektisyydelle. Neljäs tyyppi käyttää hybridin työn tiloja monipuolisesti ja kaikkein systemaattisimmin suhteessa työnsä eri vaiheisiin, kuitenkin kiinnittymättä yksittäiseen tilaan. Näistä neljästä tyypistä ensimmäinen on vähiten tilaorientoitunut, kaikkien tiiveimmin yhteydessä työpaikkaansa, mutta samalla tyytymättömin työpaikan sosiaaliseen tukeen.

Kolmannen osatutkimuksen vertailevassa asetelmassa havaittiin sekä yhteisiä tekijöitä että eroavaisuuksia hybrideissä työnteon tavoissa nykypäivän hybridien työntekijöiden sekä saariston etätyöläisten välillä. Molemmista tapauksissa hybridi työ koettiin kehollisesti ja uutta ympäristöä hyödynnettiin työn tukena. Työ ja muu elämä samaten sekoittuivat molemmissa, mutta siinä missä saaristo näyttäytyi pakopaikkana arjen työn pirstaleisuudesta, nykypäivän työntekijät hallitsevat tätä pirstaleisuutta verraten hyvin. Siitä on tullut työn ominaisuus ongelman sijaan. Muutosta selittää osin digitaalisen kommunikaatioympäristön

systematisoituminen. Toisaalta molemmissa tapauksissa kaivattiin lisää yhteisöllisyyttä työhön. Osatutkimus kysyy, onko nykypäivän hybrideillä työntekijöillä enää mahdollisuutta sellaiseen saariston kaltaiseen liminaalitilaan, jossa työtä voitiin yhteisön tukemana tarkastella aidosti ulkoapäin ja kriittisesti reflektoiden.

Tutkimukseni tulokset näyttävät, että hybridin työn tilojen käyttötavat ovat leimallisesti notkeita ja usein luovia. Virtuaalinen työkommunikaatio on kapeampaa ja muodollisempaa kuin kasvokkainen, mutta ne työntekijät, jotka kykenevät hyödyntämään etätyötilojensa materiaalisia, henkisiä ja esteettisiä resursseja laajasti eivät näytä merkittävästi kärsivän tästä. Hybridiä työtä voitaisiin tehdä myös yhteisöllisesti ja retriittimäisesti. Työpaikoilla kannattaa huomioida, että perinteisemmin järjestelyin etätöitä tekevät saattavat tarvita enemmän työyhteisön tukea. Ideaalityyppejä voi käyttää hybridistä työstä keskustelun apuvälineenä työyhteisöissä.

Julkaisuluettelo

Vesala, H. The light spaces of hybrid work: Embodied and reverse spatiality and its relation to work process. Julkaisematon käsikirjoitus

Vesala, H. 'Far away the treacherous world': Four ideal types of working and communicating from remote spaces in hybrid work. Julkaisematon käsikirjoitus

Vesala, H. Changing experiences of hybrid work at two points in time. Julkaisematon käsikirjoitus

Vesala, H. (2025) Hybridityössä keskitytään liikaa toimistopäivien määrään. (Kauppalehti 13.8.2025)

Vesala, H. (2025) Etätyö voi lisätä työn tuottavuutta monin tavoin. (Helsingin Sanomat 29.11.2025)